Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXX. Число 102. Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 4. мая, 1922. VOL. XXX. No. 102. Jersey City, N. J., Thursday, May 4, 1922. THREE CENTS

КРАЙНА ПОРА КІНЧИТИ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ!

КИДАЛИ БОМБИ НА МАЙНЕРІВ

ЧАРЛСТАВН, Вест Верджінія. — Межи иничими свідками, що на покликанє державного прокуратора зізнавали нині в процесі проти майнерів за демонстрації з минувшого вересня, був В. Б. Лігейдж, суперінтендент майни, котрий розповідав, що підчас майнерського походу на не-юнійний округ уживано проти майнерів аероплянів, з котрих викидано на машеруючих майнерів наповнені газом бомби. Свідок признав, що майнери не мали аероплянів.

ЗІЗНАННЯ ПЕРШОГО ЮНІЙНОГО УРЯДНИКА ПРОТИ ОБЖАЛОВАНИХ

Джан Джовнс, президент місцевої юнії в Едвайт, зізнавав, що майнерські демонстранти діставали прикази підчас походу від Біліема Близарда, що властє тепер засідає на лаві обжалованих яко перший підсудимий в процесі проти майнерів. Після зізнань Джовнса, Близард перед походом мав видати приказ до демонстрантів „піти вичистити розбишак в повіті Логен та повісити шерефа Чефина на кваснім яблінці". Він зізнавав теж, що частину розходів, получених з розходом, покрили юнії. Його місцева юнія дала на сю ціль 250 долярів з похоронного фонду. Коли адвокати обжалованих почали випитувати сього свідка, він признав, що Френк Кілі, голова 17-ого дистрикту майнерської юнії, довів своїм впливом до того, що майнери-демонстранти перервали свій демонстраційний похід.

ЩЕ ОДНА БОМБА В СТРАЙКОВІМ ОКРУЗІ

СОМЕРСЕТ, ПА., 2. мая. — На дорозі коло Листенбергу, котрою возять вуголь, вибухла послідної ночи бомба і знищила в тім місци дорогу. Майна, до котрої вела ся дорога, працювала помимо страйку.

ОБМЕЖЕННЄ СВОБОДИ ЗБОРІВ В СТРАЙКОВІМ ОКРУЗІ

ЮНІОНТАВН, ПА., 2. мая. — Шериф Шо з повіту (кавнті) Фает заборонив майнерам в Бравнсвил відбувати збори, якщо на них мають бути присутними майнери позамісцеві.

Майнери піднесли острий протест проти сього обмеження свободи зборів, і шериф виїхав нині до Бравнсвил, щоби порозумітися там з мейором міста Едемсом та провідниками майнерської юнії.

КОНГРЕС ШУКАЄ ДОРОГИ ДО ПОЛАГОДЖЕННЯ ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ

ВАШІНГТОН, 2. мая. — В палаті послів виступив нині зі замітною промовою про вуглеву ситуацію конгресмен Бленд з Індіяни, котрий недавно вніс був резолюцію за утворенням федерального тіла для відкривання для конгресу фактів про вуглевий промисел.

Його промова мала на ціли доказати, що Злучені Держави мають за богато майн і майнерів, та що богато клопотам майнерського промислу можнаби зарадити через вирівнуванє літної та зимової продукції (добування) вугля. В тій ціли, на думку бесідника, булоби порадно, щоби суспільність купувала більше вугля літом, а зелізниці давали знижку за перевіз, щоби до сього суспільність наклонити.

Конгресмен Бленд конферував учора з президентом Гардингом про вуглеву справу.

ЗАМІШАННЄ ЧЕРЕЗ БОНУС ЗНОВУ ЙДЕ ДО ПРЕЗИДЕНТА

ВАШІНГТОН, 2. мая. — Фінансовий комітет сенату, розібравши справу ріжних пропозицій полагодження справи бонуса для ветеранів великої війни, згодився закинути свій давній плян і приняв новий плян, предложений палатою послів, після котрого банки та уряд мають давати позички на службові цертифікати. Комітет постановив теж віднестися відразу до президента, щоби знати, як він ставиться до нової пропозиції.

ПІВ МІЛІОНА НА ВІДКРИТТЄ ВОЄННИХ ОБМАНЬСТВ

ВАШІНГТОН, 2. мая. — Зоглядну на те, що недавно появилися в конгресі закиди проти адміністрації, що вона не хоче переслідувати судово воєнних обманців, президент Гардинг та генеральний прокуратор (міністер судівництва) Догерті зажадали нині від конгресу суми 500,000 долярів яко додаткового кошту на ту ціль.

ЩО РОБИТИ З КОРАБЛЯМИ, „ЗАСУДЖЕНИМИ" ВАШІНГТОНСЬКОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ?

ВАШІНГТОН, 2. мая. — Секретар фльоти Денбі подав нині до публичного відома рапорт фльотної ради про ріжні пляни про те, що зробити з кораблями, які мають бути відкликані з активної морської служби на основі міжнародного договору, заключеного на вашінгтонській конференції для зменшення морських зброєнь.

В своїм рапорті згадана рада не годиться ані з пляном розібрати кораблі ані з пляном затопити їх на повному морю, а заявляється за пляном продажі їх через лицитацію тому, хто дасть за них найбільшу суму. Хто купить сі кораблі, мавби дати запоруку, що він їх розбере після постанов міжнародного уговору.

ЩЕ РАЗ ПИВО

ВАШІНГТОН, 2. мая. — Нюйорський конгресмен Аиерге вніс нині в палаті послів дві резолюції, щоби поправити федеральну конституцію так, щоби можна виробляти і продавати легкі вина та пиво.

ЗІ СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

КЛІВЛЕНД, Огайо, 1. мая. — Соціялістична конвенція, що відбувається тепер в сьому місті, уповажнила свої стейтові організації входити в політичні союзи з ріжними другими політичними організаціями. Се є перша того рода постанова в історії сеї партії, котра все стояла за ставленнєм при виборах своїх кандидатів і за не вхожденнєм в союзи з другими партіями. Одиноким обмеженнєм свободи входити в подібні союзи являється постанова, що кождий союз стейтово і організацій мусить бути затверджений центральним урядом партії.

МІНІСТЕР ФЛЬОТИ ЗА ВЕЛИКОЮ ЗАЛОГОЮ ВОЄННИХ КОРАБЛІВ.

ВАШІНГТОН, 1. мая. — Перед сенатовим комітетом для видатків почалися нині переслухання в справі постановлення величини залоги воєнних кораблів.

Першим свідком виступав секретар (міністер) фльоти Денбі, котрий заявився без застережень проти всяких зусиль зменшувати число моряків. Серед комітету панує настрій, прихильний задержанню дотеперішнього числа моряків.

ШЛЮБ СТРАЙКОЛОМА.

Доносять з Потакет, в стейті Ровд Айленд, що там в одній церкви мали пібратися двоє молодят, котрі не слухали страйкового приказу і служили за скебів в одній ткальняній фабриці. Коли прийшли до церкви на шлюб, застали коло церкви довжезний ряд страйкових пикет. Неспокійні і здеревовані вони ждали цілої пів години по шлюбі, щоби пикети розійшлися домів. Не діждавшися, вони вийшли бічними церковними дверми, всіли на авто і мерщій поїхали до фотографа. Але й тут вже ждали на скебівських молодят двая ряди страйкарів, серед котрих їм прийшлося переходити зі страхом. Коло хати родини молодої ціла сцена повторилася ще раз, і молодята знов перейшли ряди страйкових сторожів, виїзджаючи на свій „медовий місяць".

КРАДУТЬ ДОЛЯРИ В ГАЛИЧИНІ.

В Ходорові арештовано С. Сойтовича, Яна Земянського і Тадея Павлюка, які вкрали одному подорожному в ресторації ІІ. кляси 330 долярів.

НЕЗОВСІМ ХРИСТІЯНСЬКА БОРОТЬБА В ХРИСТІЯНСЬКІЙ ГРОМАДІ.

В першій призбитерській громаді в Лотон, в стейті Оклагома, ведеться завзята партійна боротьба. Причин до боротьби було кілька. Почалась вона з того, що пастор сьої церкви виголосив проповідь над гробом одного вірного сеї церкви, котрого застрілила дівчина. Від сеї події церков була поділена на непримиримі партії. Усобиця стала ще гірша недавно, коли пастор дав виставу рухомих образків в церкві, а вершка неагоди дійшла вона, як проповідник дав шлюб одній богатій парі в купелевім басені.

Одної неділі, так казав пастор, коли він виходив зі своєї церкви, підійшло трох мущин і, приложивши револьвери до його ребер, приказали йому виноситися з міста, щоби й духом його не пахло. Пастор оголосив публично про сю погрозу і рівночасно заявив, що він не дасться застрашити і остається в місті. На другу суботу на нього напала громада замаскованих людий, захльороформувала його, вивезла автом за місто, побила тяжко по голові та лишила коло дороги. На другий день його найшли припадково переізджаючі автомобілисти. Вороги не вдоволилися й тим, бо викликали проти нього слідство в церкві і грозять йому суспензією (завішенням в урядованю).

І ЗЛОДІЇ МОЖУТЬ ПОЛЮБИТИ.

Склад черевиків Бек-Газард на Бавері в Ню Йорку обрабували в понеділок чотирох розбійників. Хоч склеп находиться зараз коло поліційної стації, розбійники заїхали автом, приказали собі віддати всю готівку в склеті, котра тоді виносила коло 500 долярів, забрали всі дорогоцінности зі служб склепу і втекли автом. Цікаве, що сей самий склеп був уже рабований передтим шість разів.

ПОВСТАННЯ НА УКРАЇНІ НЕ ВГАВАЮТЬ.

В области Кременчука і Ромодана ділають повстанчі відділи отамана Галаха.

В области містечка Полонна опeрує повстанчий кінний відділ з 800 шаблюк. Недавно звели вони бій з большевиками.

В Полтавській губернії скріплена діяльність відділів Нестора Махна. Людність з настанням весни очікує нового вибуху повстанчого руху.

Ходять чутки, що на Кубані вибухло велике повстанне. Повстанці мали заняти стацію Мінеральні Води.

БАНДИТИ ВЖЕ БЕРУТЬСЯ ДО МУЧЕННЯ.

В Шікаго напали бандити на один театр рухомих образків. На своє нещастє застали всі гроші в великій зелізній касі („сейфі"). Не маючи часу на розбиваннє каси, вони постановили вимусити її отворенне на менаджері театру. Коли однак сей не встрашився револьверів, вони роззули його і стали печи його пяти запаленими газетами. Та й се на ніщо не придалося, бо завзятий заряднчик не сказав комбінації каси, хоч огонь йому таки добре попік підошви. Розбишаки мусіли забратися без нічого, лишивши в касі нерухані 3,000 долярів.

ОРИГІНАЛЬНА ПІДСТАВА ДО РОЗВОДУ.

Нюйорський суд розбирав недавно позов одної пані Борн, котра позивала свого чоловіка за розвід на тій основі, що він має в собі муринську кров і не сказав її про се перед шлюбом. На розправі зізнала жінка, що вона родилася в Стокгольмі, столиці Швеції, і там пізналася зі своїм будучим мужом. Вони пібралися в Лондоні. Коло молода пара приїхала до Америки, тут вона відкрила серед фотографій мужа фотографій, на основі котрих вона прийшла до переконання, що він має в собі муринську кров. Вона зараз постановила пізвати його за уневажненнє подружа на основі обману. Муж виступав проти позву своєї жени з доказами, що він не походить з муринської родини, що його предки по батьку се голяндські іміґранти, а предки п о матери еспанські Жиди. Суддя видав вирок, що пізваний родився білим чоловіком і своєї нареченої не обманював.

НАВІТЬ ТАКА ПОЛЬЩА РАЗ СУДИЛА БАНДИТІВ

Минулого року польські жандарми в Ожарові арештували кількох людей, підозрілих о якийсь злочин, а хотячи вимусити на них признаннє до вини, взяли їх на буквально середновічні тортури. І так припікали їм тіло розпаленим зелізом, ломили руки і вішали на дверях за руки й ноги. Через ті муки арештований Брадт вмер, а інші важко хорували. Проти сих виродків в людській шкірі відбулась тепер розправа. Жандармів Яна Йоделка і Юзефа Шевчика засуджено на 4 і пів року тюрми, Каліновського на 6 місяців. Один з тих „геройських" сторожів безпеченства Чеслав Семіньский втік. Бодай в одному разі виновників покарано.

ФРАНЦІЯ І БЕЛЬГІЯ В СУПЕРЕЧЦІ З АНГЛІЄЮ ПРО СПРАВУ ДОПОМОГИ АЛІЯНТІВ ДЛЯ ВІДБУДОВИ РОСІЇ

ГЕНУЯ, Італія, 2. мая. — Меморіял представників аліянтських держав російській делеґації вручено нині вечером.

Сей меморіял про те, як аліянти гадають помогти Росії, названо „ультиматом". Відмовилась його підписати Бельгія з уваги, що в ньому нема певного признання приватної власности в Росії, а також здержалася з підписом і Франція, яка буде щойно над сею справою радити.

Голова французької делеґації Барту виїхав до Парижа на нараду з премієром Пуанкаре і цілим французьким кабінетом, а на засіданнє російської комісії економічної конференції прийшов Барер, французький амбасадор в Італії. Він заявив, що здержиться з підписом меморіялу, поки Барту не приїде з Парижа.

Британський премієр Лойд Джордж висловив счудованне з того приводу і докоряв фрянцузькій делеґації, що вона опізнює вирішенне російського питання.

Тоді Барер заявив, що він приймe меморіял із засторогою про справу посідання приватної власности. Одначе Лойд Джордж зазначив, що се буде тільки дальшою перепоною. Він додав, що Франція не повинна отягатись, бо грозить їй недалека небезпека нової групи держав в Европі, та опелюває до Франції, щоби стояла при Англії тепер як Англія стояла при ній у війні.

На се Барер відповів, що його слова британського премієра дуже зворушили, але він не може підписати без поручення свого правительства.

На сім засіданнє перервало і справа меморіялу російській делеґації осталась невирішеною.

ЛОЙД ДЖОРДЖ ТАКИ ХОЧЕ НОВОГО ЕВРОПЕЙСЬКОГО МИРОВОГО ДОГОВОРУ

ГЕНУЯ, Італія, 2. мая. — В утешних британських кругах заявляють, що Лойд Джордж не відступить від свого наміру, щоби довести до нового договору в Генуї, який навіть перевисшив би свою значінням версайський договір.

В сьому договорі Лойд Джордж хоче обняти дві головні справи: вирішенне границь в Середній і Східній Европі та розоруженне всіх европейських держав.

ЩО СТАНЕТЬСЯ З ГЕНУЕНСЬКОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ?

ГЕНУЯ, Італія, 2. мая. — Особа, яка стоїть дуже близко лідерів тутешньої господарської конференції, каже, про її вигляди таке:

1. — Або Лойд Джордж ізза спору з Францією доведе до замкнення конференції.

2. — Або прийде до якоїсь маловажної умови, а решту важних справ віддасться до вирішення знавцям.

3. — Або конференція ще потриває довший час.

ЧІЧЕРІН ПРОТИ ТЕФТА

ГЕНУЯ, Італія, 2. мая. — Голова російської делеґації Юрій Чічерін заявив, що Росія не згодиться, аби президент американського федерального найвисшого суду Вилїем Г. Тефт іменував голову мішаної аліянтсько-російської мирової комісії, яка мала би контролювати російські заграничні довги.

Він каже, що не годиться тому, бо американський федеральний найвисший суд є „найбільше реакційний у світі".

НІМЕЧЧИНА ЩЕ І З УКРАЇНОЮ ЗАКЛЮЧИТЬ ДОГОВІР

ГЕНУЯ, Італія, 2. мая. — Російська делеґація на тутешню економічну конференцію заявляє, що небаром буде підписаний також договір між Німеччиною й Україною, подібний як між Німеччиною і Росією.

МІЖНАРОДНЯ КОНСОРЦІЯ 13 ДЕРЖАВ ДЛЯ ВІДНОВИ БІЗНЕСУ В ЗНИЩЕНИХ КРАЯХ

ГЕНУЯ, Італія, 2. мая. — Тут проголошено, що 13 держав утворило консорцію для помочі до віднови господарського життя у зруйнованих економічно краях, а головно в Росії.

Отсі держави підписали від пів міліона до одного міліона фунтів стерлінгів: Канада, Чехословаччина, Голяндія, Данія, Японія, Норвегія, Швеція, Швайцарія.

Загальна сума має виносити 20 міліонів фунтів стерлінгів (100 міліонів долярів); решту до сеї суми доберуть аліянти і Німеччина, а Америка, як схоче, то може додати певну суму понад 20 міліонів фунтів стерлінгів.

Всі ті держави створять одну загальну корпорацію, а кожда окремо мати-ме у себе філію, яка може мати так великий капітал, який їй буде пригідний.

Консорція буде вести приватні бизнеси, за які правительства будуть ручити тими сумами, які підписали.

ЛИТВА, ЛАТВІЯ Й ЕСТОНІЯ ПРОТИ ПОЛЬЩІ

ГЕНУЯ, Італія, 2. мая. — В тутешних кругах конференційних делеґати заявляють, що Литва, Латвія й Естонія приготовляють новий союз для спільних інтересів і взаїмної оборони.

Метою союза є свобода рухів у відношенню до Польщі, якою всі три малі союзні держави не живуть у добрих зносинах.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіти і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

[illegible] адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
[illegible] редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ У ВИННИПЕҐУ, МАНИТОБА, КАНАДА.

ВЕЛИЧАВА УКРАЇНСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ У ВИННИПЕҐУ.

Десять тисяч Українців домагаються волі для рідного краю і протестують проти польських злочинів.

МАСОВЕ ВІЧЕ В НАЙБІЛЬШІЙ ГАЛІ МІСТА.

Місто Виннипеґ доказало в суботу, 22. цвітня с. р., своє право вважатись центром української іміґрації в Канаді. В сей день Українці Виннипеґу устроїли не тільки найбільшу українську демонстрацію, яка коли була в Канаді, але й взагалі найбільшу демонстрацію, устроєну людьми, яких принято в Канаді називати чужинцями. Та й не тільки величиною, але і взірцевим порядком відзначалась отся українська демонстрація як найповажнійша з усіх.

Десять тисяч людий, мущин, жінок і дітий, брало участь в поході, що перейшов улицями Боровс, Мейн, Портедж, Едмонтон, Асінібойн і знов по Мейн до найбільшої галі в місті, конвенційної галі в Індостріял Бюро, де відбувся неменьше взірцевий і величавий мітинґ, на якім ухвалено відповідну резолюцію.

Зворушаючий вид представляв похід, що довгим вужем тягнувся головними улицями міста. На переді походу несли **українські ветерани з послідної війни** прапори, канадійський, український і британський.

За ними йшли **члени комітету**, що занявся впорядкованнєм маніфестації. Усі відтінки і ґрупи українського громадянства у Виннипеґу були репрезентовані в тім комітеті. Побіч Василіянина о. Теодоровича йшов православний протоєрей о. Божик, а побіч ного редактор протестантського „Канадійського Ранка", З. Бичинський. Редактори „Українського Голосу", „Канадійського Українця" і „Канадійського Фармера" ішли побіч себе як браття. Між комітетовими не було ріжниці. Таксамо не було ніяких ріжниць і між прочими учасниками походу. Усі ішли згідно побіч себе, як діти одної матері України.

За комітетовими ішла **банда военних ветеранів,** що на дутих інструментах грала марші, між іншими й „Соколи, соколи, вставайте в ряди".

За бандою слідували **тисячі українських діточок** під проводом учителів та священиків. Деякі були такі маленькі, що треба їх було за руку провадити, але другою рукою вони гордо вимахували українськими прапорчиками, оказуючи своє привязаннє до землі своїх родичів.

Відтак слідували **українські дівчата-красоці та жінки.** Серце радувалось на вид нашого жіноцтва, що в такій силі вирушило, аби піддержати домаганнє правди і справедливости для свого народу. На очі слези тиснулись і уста мимоволі шепотіли: З таким жіноцтвом наш нарід не загине!

Потім їхала ще одна **банда** і за нею слідували наші славні **козаки-молодці** та старші **батьки,** що своїми рішучими мінами заповідали: Не дамося тобі, ляше-враже! Кісткою в горлі стане тобі український хліб!

Поміж демонстрантами було розміщених около 30 виразно і великими буквами на полотні або на грубім папері намальованих **написів,** що вияснили кривди українського народу та його домагання. З написів довідувалась стояча по хідниках публика, що Поляки позамикали українські школи і українська молодіж мусить заграницею шукати освіти; що Польща не шанує українських церков і безчестить українське жіноцтво; що Польща арештує; мучить і голодом морить українських проводирів, але Українці радше згинуть аніж згодяться жити в неволі, і що поки українська земля не буде освободжена від наїзників, не буде спокою на Сході Европи.

На улиці Едмонтон переходила демонстрація **попри польський консулят.** Там демонстранти співали „Не пора" і „Ми Гайдамаки".

По скінченню походу учасники здебільша помістилися в **обширній галі Індустріяльного Бюра,** де відбулося **масове віче** для точнійшого вияснення цілий маніфестації. Головою віча був найбільший канадійський писменник **Др. Ч. В. Ґордон,** загально звісний під псевдонімом Ралф Коннор. Отворячи віче, він насамперед спитався, кілько між присутними є канадійських горожан, а кілько є уроджених в Канаді. І обі відповіди випали імпонуючо. Відтак він сказав: „Канада є свобідна країна, де кождий, хто має якусь скаргу, має право бути вислуханий. Отсе право прислугує й Українцям".

За ним сказав коротку промову **др. Гонтер,** перекладчик Шевченкового Кобзаря на анґлійську мову. Він звернув увагу, що Українці становлять третю щодо величини національну групу в Канаді і тому вже пора, щоби Анґлійці з ними познакомились. Тепер є для сього найбільша нагода, бо Українці находяться у великім смутку і потребують помочі своїх англо-саксонських сусідів. **„Коли майже пів міліона канадійських горожан відчуває біль з причини кривд, які переносять їх браття в Галичині, то се стає справою, яка повинна інтересувати цілу Канаду,"** казав він.

Слідуючим бесідником був **о. М. Оленчук,** який в українській мові обговорив історію України і порівнав боротьбу Українців за волю з боротьбою, яку провадили Ірляндці. Взявши собі за примір Ірляндію, Українці мусять побідити, казав він. **Не досить нам одного Федака. Ми повинні мати 100 тисяч Федаків.** І хто з нас поїде до Галичини, не повинен жалувати свого життя, бо солодко є за Україну вмирати.

Цінні уваги поробив відтак Українцям **д. Дж. Шейвер,** промовляючи в анґлійській мові. „Я ґратулюю вам за нинішню демонстрацію, але чому ви чогось подібного давнійше не робили? Ваша слабість є в тім, що ви досі не предложили своєї справи ясно перед світом, коли ваші вороги не лишають ніякої нагоди, аби позискати для себе публичну опінію, яка є найбільшою силою демократії. Нехай вам Бог помагає у витяганню правди перед очі других людий".

Відтак виступив з горячою промовою **проф. І. Боберський.** Його промова була звернена до сердець зібраних людий і виміреною була як слід. Коли він підчас промови спитав, хто приєднується до клича: **„Проч з Польщею!",** то цілий ліс рук присутної публики піднісся вгору. Коли оповідав про знущання, які терпить в Галичині український нарід від Поляків, не було в цілій великій галі очий, в яких бодай не закрутилися би слези. Многі плакали, зовсім не укриваючись. А коли проф. Боберський закінчив свою промову окликом: **„В нашій рідній землі панувати не дамо нікому!",** то нагородою для нього була правдива овація зі сторони слухачів.

За проф Боберським слідував з промовою в анґлійській мові **капітан Вилтон,** який зачав з того, що висловив жаль, що його вихованнє було занедбане, бо він не навчився величавої (магніфісент) української мови. Капітан Вилтон взивав Українців, аби не закидали боротьби. **Боріться! Виженіть наїзників, а пізнійші покоління скажуть вам, що ви чесно виконали свій обовязок!**

Ентузіязм, викликаний промовою проф. Боберського, відживив другий раз своєю промовою **д. Арсенич,** якого цілию було предложити зібраним до ухвалення резолюцію. Узасаднюючи резолюцію, він в анґлійській мові переповів історію польських знущань, і насильств над бідним населеннєм Галичини після повалення Західно-Української Республики. І підчас того потекли з очий слези не тільки всім присутним, але й самому бесідникови. Найтвердші серця мусіли розмякнути і присутні холоднокровні Анґлійці признавались опісля, що вид тисячів плачучих людий зробив на них таке потрясаюче вражіннє, якого не забудуть ніколи.

Профитану д. Арсеничем резолюцію, яка є надрукована на іншім місці, піддержав коротког горячою промовою **д. В. Р. Вуд,** секретар Злучених Фармерів Манитоби. Він пригадав, що знає Українців вже довгі літа і що перше українське слово, якого навчився, прислухуючись промовам на мітинґах, було слово **„братерство".** Він рад би, аби почуттє братерства опанувало весь канадійський загал, аби він поміг Українцям здобути справедливість.

Відтак предсідатель **др. Ґордон** зробив досить небувалу річ, бо, додатково ще від себе сказав кілька горячих слів із зазивом до голосовання за резолюцією. **„Я,—сказав він,—встидався би свого імени, якби не піддержав ваших домагань!"** Коли попросив, щоби всі ті, хто є за приняттєм резолюції, встали, **остали на своїх місцях тільки три присутні Поляки.** Др. Ґордон зганьбив їх, що вони не хочуть справедливости, але по нашій думці вони дали знаменитий примір для тих Українців, які в гурті часто не мають відваги за своїм постояти. **Кілька тисяч Українців голосувало за резолюцією, але три Полячки не завагались серед них всіх виступити як Поляки.**

На зазив п. Ферлея відбулась при кінци мітинґу колекта на покриттє видатків. Колекта принесла $171.76.

На віче прислав привітну телеґраму з Торонто, Онт., епископ **Будка,** одначе через непорозуміннє телеґрама не була впору доручена і через те не була прочитана. Телеґрама звучала:

„Нам не вільно ніколи згодитись на кривду, заподіяну нашому народови на його рідній землі. Честь всім, що проти неї протестують. Я з вами.

Еп. Будка".

Слід згадати, що погода була того дня чудова і се богато причинилось до успіху демонстрації. Але і се треба завважити, що були людці, які старались пошкодити демонстрації. На збірнім місці, відки мала демонстрація вирушити, **найшлися завчасу крім польських аґентів також около дві сотні большевиків і вони відмовляли людий, аби не приєднувались до демонстрації.** Оскільки нам відомо старання Юдків не мали успіху, але всетаки українське громадянство в цілій Канаді і в старім краю повинно про се знати, що ті большевики, які язиком обіцяють нашим людям рай, на ділі стараються перешкодити навіть демонстрації проти польських насильств в Галичині.

РЕЗОЛЮЦІЯ УХВАЛЕНА НА ГРОМАДНИХ ЗБОРАХ УКРАЇНЦІВ У ВИННИПЕҐУ ДНЯ 22. ЦВІТНЯ, 1922.

В САЛІ ПРОМИСЛОВОГО БЮРА.

WHEREAS, Eastern Galicia and Northern Bukovina were constituted on November 9th, 1918, as an independent State under the name of Western Ukrainian Republic;

WHEREAS, The Government of this State was formed by the duly elected representatives of the population of the State, and the Government under Presidency of Dr. Eugene Petrushevich still exists—in exile;

WHEREAS, Poland made an agressive war upon the Western Ukrainian Republic in order to gain possession of her rich oil fields, forests and lands;

WHEREAS, on June 25th, 1919, upon Polish representations Poland was authorized by the Supreme Council of the Peace Conference to occupy Eastern Galicia by military force, the future of the territory to be decided by the Peace Conference, Rumania in the meantime occupying Nothern Bukovina;

WHEREAS, the territory of Western Ukrainian Republic was described as an entirely separate entity by the Treaty of St. Germain (September 10, 1919) by the sttlement of Spaa (July 10, 1920), by the Treaty of Sevres (August 10, 1920) and by the declaration of British Government (by Mr. Harmsworth, Under-Secretary to the Minister of Foreign Affairs), in the British House of Commons (July 6, 1921);

WHEREAS, the Assembly of the League of Nations on September 23, 1921, upon motion of the Canadian Representative, Hon. Charles D. Doherty, unanimously passed the following Resolution:—

That the Assembly of the League of Nations draw the attention of the Supreme Council to the desirability of determining at an early date the legal status of East Galicia;

WHEREAS, up to the present date the legal status of the territory of Western Ukrainian Republic ha snot been determined:

WHEREAS, since occupation of the Western Ukrainian territory until the present moment, Poland assumes right of sovereignty over this territory and exercises same;

WHEREAS, this undetermined legal status of the Western Ukrainian Republic and Polish pretensions create abnormal conditions there; and

WHEREAS, according to press reports, private letters and testimony of eye-witnesses arriving in Canada, the following state of affairs obtains in Galicia: Poland forces Ukrainians to accept Polish allegiance and change of religion; Poland suppresses Ukrainian language on Ukrainian territory; Polish authorities hae suppressed Ukrainian public schools, high schools and higher educational institutions, and do not allow to establish private schools; thousands of Ukrainian youth are deprived of educational facilities; Ukrainian lectures at the University of Lemberg are abolished; when a private Ukrainian University was established in Lemberg, its President, some Profesors and many students were imprisoned; practically all Ukrainian cultural, social and benevolent institutions were crippled, hampered and ultimatily suppressed and prohibited, and Ukrainian Civic Relief Committee at Lemberg, which was handling the Ukrainian Red Cross moneys collected in Canada for the relief of Ukrainians, was deliberately disorganized and prevented from working by the Polish Government; Ukrainian economic organizations are prevented to engage in reconstruction of the country; Ukrainian public men are being persecuted, imprisoned, slain or starved without reasonable cause; Ukrainian press is hampered, confiscated and suppressed; with the aid of military forces, a census of population was instituted by Polish authorities, and Ukrainians under pain of imprisonment and maltreatment and heavy fines were forced to declare allegiance to Poland; Eastern Galicia is being colonized by Polish immigrants while the Ukrainians are not allowed to buy land; Polish authorities make requisitions of grain and cattle without payments; the Polish Diet in Warsaw imposed upon Eastern Galician an extraordinary levy of 20,000,000,000 Polish Marks for the upkeep of the large Polish army of occupation; the population of Eastern Galicia, impoverished by the continuous war of eight years' duration will be brought to utter ruin by this levy;—

NOW THEREFORE BE IT RESOLVED, that we the Canadian Citizens in mass meeting assembled in the Convention Hall, City of Winnipeg, this 22nd day of April, 1922, hereby urge the Dominion Government and Imperial British Government:—

1. To cause a searching investigation of the conditions existing in Eastern Galicia, and to see that justice is done.

2. To see that the claims of the Ukrainian people to an independent State within their ethnographical boundaries and the political status of Eastern Galicia be finally determined.

AND that copies of this Resolution be forwarded to the Dominion Government, with the request that the same be forwarded to the Imperial Government and to the Delegation of the British Empire at the Economic Conference at Genoa.

Chairman, **Dr. C. W. Gordon;**
Mover, **J. W. Arsenych;**
Seconder, **W. R. Wood.**

Ся резолюція звучить по українськи:

Тому, що Східна Галичина і Північна Буковина уконституувались дня 9-го падолиста, 1918, яко независима держава під назвою Західна Українська Республіка;

Тому, що правительство цеї держави було утворене через правно вибраних представників населення сеї держави, а правительство її під проводом д-ра Евгена Петрушевича істнує дотепер — на вигнаню;

Тому, що Польща перевела заборчу війну проти Західної Української Республіки, щоби взяти в посіданнє її богаті нафтові жерела, ліси і землі;

Тому, що дня 25. червня, 1919, на підставі польського звіту Польща дістала від Найвисшої Ради Мирової Конференції право заняти Східну Галичину військами, з тим, що будучність тої території мала пізнійше вирішити Мирова Конференція, а Румунія в тім часі окупувала північну Буковину;

Тому, що територія Західної Української Республіки була описана яко цілковито відрубна одиниця в договорі в Сен-Жермен (10. вересня, 1910), в умові у Спа (10. липня, 1920), в договорі у Севр (10. серпня, 1920) і в заяві Британського Правительства (через Гармсворта, Підсекретаря Міністра Заграничних Справ) в Британській Палаті Послів 6. липня, 1921;

Тому, що Збір Ліґи Народів ухвалив одноголосно дня 23. вересня, 1921, на внесеннє канадійського представника Чарлза Догерті слідуючу резолюцію:

Щоби Збір Ліґи Народів звернув увагу Найвисшої Ради на потребу означити як найскорше правне становище Східної Галичини.

Тому, що до нинішнього дня правне становище теирторії Західної Української Республіки не вирішене;

Тому, що від окупації Західної Української Території аж по нинішній день Польща присвоює собі право суверенности над тою територією і виконує його;

Тому, що се невизначене правне становище Західної Української Республіки і польські претенсії витворюють тамки ненормальні відносини;

Тому, що після вістий з преси, приватних листів і висказів очевидців, які прибувають до Канади, витворилися слідуючі відносини в Галичині: Польща приневолює Українців приймати польську приналежність і зміняти релігію; Польща здавлює українську мову на українській території; польські власти здавили українські публичні школи народні, висші школи і найвисші научні інституції і не позволяють закладати приватних українських шкіл; тисячі української молодіжі є позбавлені можливости образовання; Українські виклади в університеті у Львові знесено; коли оснований був приватний український університет у Львові, увязнено його ректора, кількох професорів і много студентів; майже всі українські культурні, товариські і добродійні орґанізації обезсилено, підірвано, а вкінці знищено або заборонено; польське правительство розвязало Український Горожанський Комітет у Львові, який орудував грішми Українського Червоного Хреста, зібраними в Канаді на поміч Українцям, і унеможливило в сей спосіб його роботу; українські економічні орґанізації не допускається до відбудови краю; українських діячів переслідується, увязнюється, вбивається, або заморюється без жадної причини; українську пресу підривається, конфіскується і забороняється; польські власти перевели перепис людности при помочі військової сили і приневолили Українців під карою вязниці, знущаннем і тяжкими грошевими карами, щоби заявили свою приналежність до Польщі; Східну Галичину кольонізується польськими іміґрантами, а тоїсамої землі не позволяється купувати Українцям; польські власти роблять реквізиції збіжа і худоби без заплати; польський сойм у Варшаві наложив на Східну Галичину надзвичайну данину в сумі двайцять міліардів польських марок, щоби удержати велику окупаційну польську армію; населеннє Східної Галичини винищене постійною війною через послідних вісім літ дійде через сей податок до цілковитої руїни;

Отже, на підставі того, ми, канадійські горожани, зібрані на громадних зборах в Конвенційній Галі міста Виннипеґу, дня 22. цвітня, 1922, постановляємо отсим жадати від Домініяльного Правительства та Імперіяльного Британського Правительства:—

1. Спричинити основні доходження обставин, які істнують у Східній Галичині і доглянути, щоби сталася справедливість.

2. Доглянути, щоби вирішено остаточно домаганнє українського народу щодо самостійної держави в етноґрафічних границях і щодо політичного становища Східної Галичини.

І щоби висланo примірники сеї резолюції до Доміниільного Правительства з домаганнєм, аби воно вислало їх до Імперіяльного Правительства і до Делеґації Британської Імперії на Економічній Конференції в Ґенуї.

Пресідник, **С. В. Ґордон;**
Внескодавець, **Я. В. Арсенич;**
Секундант, **В. Р. Вуд.**

НАПИСІ НА ТАБЛИЦЯХ, ЯКІ НЕСЕНО ВЧАСІ ПОХОДУ У ВИННИГЕҐУ.

Учасники походу несли відповідні таблиці з написями, які пильно відчитували всі, що приглядались походови. Написий було много, а зладжені гарно і читко, звертали на себе увагу.

Тут подаємо кілька таких написий:

He who does not love the country of his birth, has no love for any country.

There will be no peace in Eastern Europe until Ukraine is free.

Save us from our friends the Poles.

Ukrainian churches are desecrated, our womenhood is abused, our youth denied education, our leaders slain, imprisoned, or banished by the Polish government.

White Polish imperialism and red Russian imperialism are bound to exterminate Ukraine.

We cannot be silent when we hear of Polish atrocities perpetrated upon our kin.

Poland slave of yesterday attempts to enslave Ukrainians to-day.

Down with Polish imperialism! Ukraine will never be part of Poland.

Forty million Ukrainians in Europe are determined to die rather than live in slavery.

We mourn our fathers and mothers, sisters and brothers, slaughtered by the Poles.

Polish atrocities in Ukraine call to heaven for vengeance.

The Prussian giant is overthrown, the Polish monkey is fitting on his boots.

350,000 Ukrainians, now Canadian citizens, ask the Canadian delegates at Genoa to support the cause of their native country.

Bukovina is Ukrainian, not Roumanian territory.

НОТА ГАЛИЦЬКОГО УРЯДУ ДО ЧЛЕНІВ АЛІЯНТСЬКОЇ НАЙВИСШОЇ РАДИ І ҐЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ В ҐЕНУЇ.

Найвисша Рада Мирової Конференції в м. Кан постановила скликати міжнародню конференцію до Ґенуї, що має там розпочатись дня 8. марта с. р.

Головним завданнєм сеї конференції має бути справа економічної відбудови територій Европи, знищених світовою війною, а також приверненнєм мирних відносин між народами Европи та навязаннє між ними зносин, опертих на довірю.

До тих ксаїв, що найбільше потерпіли у світовій війні, належить безперечно територія СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

1. Там доконали великого знищення цілих полос краю: російські війска вчасі свого першого наступу і відвороту в роках 1914/1915 та вчасі свого другого наступу й відвороту 1916/1917, а також війска австро-угорські, німецькі й турецькі вчасі чотиролітніх боїв на території Східної Галичини. Отсими страшними боями знищено розлогі управні поля Східної Галичини, понищено мешкальні будинки населення по містах, місточках і селах; затрачено живий і мертвий господарський інвентар, та зруйновано промислові підприємства, а значну часть громад зрівнано із землею.

2. Одначе Східна Галичина належить до сих виїмково нещасних територій, що не тільки понесла величезні шкоди счасі самої світової війни, і тому конечно потребує визначної економічної відбудови. Вона від 1919 року дотепер находиться ПІД ВІЙСКОВОЮ ОКУПАЦІЄЮ ПОЛЬЩІ, котра її систематично руйнує ще більше як світова війна. Польська окупаційна влада у Східній Галичині не тільки не допускає там українського населення і його економічних орґанізацій до акції відбудови, але всякими способами нищить економічно українське населеннє: стяганнєм з нього величезних податків, контрибуцій і данин, які витрачується на державні цілі Польщі, а національним переслідуваннєм примушує українські здорові робітні й фахові сили покидати рідний край і марно скитатись за границями Східної Галичини. А в останнім часі мало-б населеннє Східної Галичини наслідком польського закону про надзвичайну данину заплтаити около 20 МІЛІЯРДІВ ПОЛЬСЬКИХ МАРОК НА РАТОВАННЄ ЗНИЩЕНИХ ФІНАНСІВ ПОЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ, до чого воно правно не обовязане по думці сен-жерменського мирового договору.

3. Таким невідрадним відносинам, у яких находиться населеннє Східної Галичини, належить приписати, що коли інші краї Европи, починаючи від 1919 року, могли вже дотепер приступити бодай вчасти до своєї економічної відбудови, то Східна Галичина не може про се й думати під військовою окупацією Польщі, що безнастанно й систематично до решти руйнує економічне життє населення сеї території.

Доки супротивна й ворожа українському населенню Східної Галичини військова окупація Польщі не буде відтам усунена й державна влада не буде віддана в руки леґального правительства незалежної Галицької Держави, доти не будуть вискані природні богатства Східної Галичини, як продукція збіжа, годівля худоби, лісові деревостани, продукція нафти, сільних покладів і т. і. для економічної відбудови сеї так тяжко навіщеної території, і не будуть допущені дорогою товарообміну до відбудови сумежні краї Европи. Тому для економічної відбудови Европи є необхідною конечностю створити із Східної Галичини транзитовий вільний коридор між Сходом і Заходом Европи.

Маючи те все на увазі та виконуючи бажання населення Східної Галичини, звертаюсь отсим до Найвисшої Ради яко теперішнього суверена нашої Вітчини й орґану, скликуючого допустити делеґатів вц!е . . . .
міжнародню економічну конференцію до Ґенуї, з прошеннєм: допустити делеґатів Української Національної Ради Східної Галичини до участи в конференції в Ґенуї в ціли предложення інформацій і домагань населення в справі економічної відбудови території Східної Галичини.

Еляборат про відбудову Східної Галичини предложиться конференції.

Відень, 21. лютого, 1922.

Др. Евген Петрушевич в. р.
Президент Української Національної Ради Галицької Республіки.

УКРАЇНСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В САСКАТУНІ, САСКАЧЕВАН, КАНАДА.

САСКАТУН, Саск., Канада, 22. цвітня. — Нині відбувся тут демонстраційний український похід улицями міста. В поході брало участь около 500 людий.

Вручено мейорови міста петицію з вияснениєм домагань Українців.

Опісля відбувся масовий мітинґ, на якому ухвалено вислати телеґрами на конференцію в Ґенуї та до канадійського премієра Кінґа в Отаві, столиці Канади.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Отсим проситься Впов. Українців і Українок котрі дотепер не закупили Бонду Національної Оборони для здобуття і закріплення Галицької Держави, щоби для заощадження часу комітетови в цили ходження по домах, голосились в сій цили до комітету бондового на адресу секретаря: Василь Матолич, Норт Іст Корнер 7-ма і Ґрін стр., Филаделфія, Па., або коли близше, до предсідателя Ліґи Сітізенів, Теодора Грицея, 329 С. 4-та ул., Филаделфія, Па., де буде урядувати комітет що дня від години 7-ої до 9-ої вече.

Браття Українці! Справа важна, бо днесь рішаєсь наша будуччина, проте не повинно бракнути між нами ні одного, щоби через купленнє бонда не причинився до визволення нашої вітчини з кіхтів Ляшні та щоби опісля не мав викидів совісти, що через байдужність може і він був причиною що наша справа н епішла так, якби ми собі сего бажали. Покажім світови, що ми справді попираємо змагання в визвольній боротьбі нашого правительства, а сим плюнемо в лице нашим відвічним ворогам на їх клевети.

ЗА УРЯД БОНДОВИЙ:
Пантелимон Найда, предс.;
Василь Матолич, секр.;
С. Рутецький, касієр.

ЛЕМКІВЩИНА В НЕБЕЗПЕЦІ!

Щоби забезпечити корисне вирішенне західних границь Східної Галичини взивається всіх Лемків із Ню Йорку, Йонкерс, Джерзи Сіти, Пасейку й прочих дооколичних громад прибути на **масове віче** в неділю 7 мая о годині 2.45 по полудні в салі Народнього Дому 217-219 Іст 7-ма вулиця.

ПРОБНА МОБІЛІЗАЦІЯ. НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ!

З нагоди 3 літної річниці офензиви ґенерала Ґалєра на Галичину нехай в кождій громаді відбудеться віче в той день.

З віча належить вислати телеґраму до секретаря стейту Гюза з протестом проти польської окупації Галичини, довершеної перед 3 літами армією Ґалєра, виеквіпованою американськими ґрішми.

Завізвати присутних на вічу, щоби всі Українці, Українки, навіть діти шкільні взяли участь в поході 27. мая ц. р.

Хай **всі** станутъ карно й солідарно.

Инші громади можуть іти за цим примірoм.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

THOUSANDS TAKE PART IN UKRAINIAN PARADE IN WINNIPEG, MAN., CANADA

March Through Winnipeg With Banners Denouncing Polish Rule

Addresses in English and Ukrainian At Board of Trade Building

Ten thousand Ukrainians, including hundreds from points in Manitoba outside Winnipeg, participated in a demonstration in Winnipeg Saturday afternoon (April 22, 1922) to urge upon the Canadian and British governments to press for the independence of the Ukraine and its release from Polish sovereignty.

Men, women and children marched in a parade which formed at Burrows avenue at 3 o'clock and followed the principal streets of the city. They arrived with banners and British flags, and assembled at the Board of Trade building where a resolution was passed to be presented to the Dominion government with a request that it be forwarded to the Genoa conference.

The auditorium of the building was filled to capacity. Men were in the majority, although hundreds of women were present, many carrying babies in their arms. Some of the women were types of newly arrived immigrants while others had adopted the Canadian style of dress and looked prosperous. Speeches were enthusiastically cheered, and the resolution adopted unanimously

Rev. Dr. C. W. Gordon presided and opened the meeting by saying: „This is a free country where every man with a grievance has a right to be heard if he wishes to state his case. Since the war humanity has flowed in great rivers instead of small streams of independent nations. Now all nations are animated by a common sense of right."

Dr. Hunter's Address

Dr. G. A. Hunter, Teulon, was the first speaker. Ukrainians, he said, were the third largest national group in Canada, more than 350,000 being citizens. It was time English speaking people become better acquainted with them. Hitherto they had lived their own lives among us and the channel of thought of the two peoples had only slightly intermingled. But this condition was unsatisfactory and could not continue. The cause of this gathering was that the Ukrainians, fellow Canadian citizens, were in the deepest trouble, one so great it had burst through the barrier of their national reticence and driven them to ask sympathy of the Anglo-Saxons. "The reason for the appeal," said Dr. Hunter, "is the state of cruel oppression which exists under Polish rule in their national country. They believe they can prove Poland never had any moral right to rule. They believe they can prove the right of East Galicia to its independence. They wish to show this right had been acknowledged by the allies.

"When nearly half a million Canadian citizens are affected by this oppression of their friends and relatives in the country of their birth," Dr. Hunter concluded, **"the matter is one which concerns Canada and which Canada cannot afford to deny."**

Capt. J. W. Wilton, referring to the qualities of the Ukrainians as citizens, was folowled by Prof. J. Bobersky and Rev. M. Olenchuk, both of whom spoke in the Ukrainian tongue and presented impassionated appeals on behalf of their native land. The theme was "that a people who would not be loyal to the country of their birth neevr could be trusted by any country."

United Farmer Speaker

The resolution then was presented by J. W. Arsenych, and seconded by W. R. Wood, of the United Farmers of Manitoba. Mr. Wood, in a brief speech, referred to the Ukrainians with whom he had come in contact in 40 locals of his organization. He had found them a people ready to absorb all that was offered them of the national life of Canada and anxious to improve themselves. He had heard the word "braterskyi" used a great deal at their meetings, which meant brotherhood, and he believed that a great brotherhood existed among them. They wished to take a part in Canadian life, in the great Canadian brotherhood. In connection with the resolution he was glad to join with them in seeking their rights, freedom and democracy.

"We fought for justice and freedom, our brothers still suffer from Polish tyranny," proclaimed the first huge black and white poster carried in the parade as it passed from the corner of McGregor street and Burrows avenue on its way to the Board of Trade Building. The banner was immediately preceded by the leader of the procession who held aloft a Canadian flag, while directly in the rear were carried the blue and yellow emblem of the Ukraine and the Union Jack. Next in order came the first band, the second being located near the end of the line-up. Then followed hundreds of children of all ages and both sexes, ranging in size from those so small that they had to be guided by one hand while they waved their flags with the other, to those sufficiently grown to march sedately conscious of their colors and proud to be demonstrating their affection for the land of their fathers even if not perhaps their own.

Groups of women followed the children, and then came scores of men all bearing banners, colors or placards of some sort. The poly-chromatic procession wended its way along the scheduled route until the corner of Portage and Main was reached when a slight change was enforced and contrary to the expectation of the crowds of people who were watching a detour was made via Assiniboine, then down Main to the Board of Trade building. Here the band stood to one side and played as the different groups entered the auditorium.

Charges Against Poland

As each banner was lowered to enter the doorway the watchers gathered something of the conditions in the eastern part of Europe which led up to the staging of such a demonstration as the parade. The placards stated

"That at the present time the Polish government has closed the Ukrainian schools to the children of the Ukraine, and that in this way the youth of their old country is being denied education;

"That Ukrainian churches are being desecrated and her women abused; her population slaughtered in hundreds by the Poles, while her leaders are being either imprisoned or slain by the same ruthless conquerors;

"That forty million Ukrainians in Europe would rather die than live in slavery, and the existence in subjection to Poland should not be forced upon them as Galicia is Ukrainian territory not part of Poland, and Bukovina as well belongs to them and not to Roumania;

"That those Ukrainians who have come to be new-Canadians, and they number over 350,000 now petition that the Canadian delegates at Genoa demand 'British fair-play' for the old Ukraine and that the Anglo-Saxons deliver it from the Polish as there can be no peace in Eastern Europe till this country has its freedom."

Over 25 of these banners were lowered, literally hundreds of flags, Canadian, British and Ukrainian of all sizes an many streamers of patriotic colors waved to the wind during the march, while the ranks of the procession were most orderly, and all details passed off smoothly as scheduled.

(Manitoba Free Press, April 24, 1922.)

ВРАЖІННЄ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОНСТРАЦІЇ НА АНГЛІЙЦІВ.

(З часописі „Канадійський Ранок").

Переходячи помежи Англійців, що приглядались демонстрації, можна було почути такі вискази:

Відки взялись ті Українці, ми ніколи не думали, що їх так много у Виннипеґу.

Найкрасше враженнє роблять на мене українські дівчата, смирні, природні, ненаружовані і ненапудровані, в приличних суконках, богато низше колін. Похвальне те, що вони займаються такими поважними питаннями. Наші дівчата стоять низше під сим оглядом.

Вже допекла їм польська господарка в Галичині, коли сивоволосі бабуні і дідусі, котрі ледви плентають ногами, беруть участь в сій демонстрації на знак протесту проти польського варварства.

Польща, котра була рабом вчера, нині хоче поработити український нарід. Соромно для Польщі. Ми британські горожани на се не позволимо, та ви, Українці, плядіть, щоб сей Ваш протест дався чути від океану до океану. А ми вам поможемо.

Жию у Виннипеґу трийцять літ, а такої величної, поважної демонстрації як ся українська, ще ніколи не бачив.

Одна напись, „Ди Прошен джаєнт из овертровн, ди Повлиш монкі из фиттінґ ан гиз бутс", викликала на кожному місці реґіт і сміх з Поляків.

Мені подобався дух сеї демонстрації. Люди, що можуть урядити такий величній і поважний похід, дають нам повний і вистарчаючий доказ, що вони можуть обійтись без польської опіки.

Ми се повинні були давно вже знати. Ми здобули Польщі свободу нашою кровю. Ми не позволимо на се, щоб вона знущалась над Українцями.

Славний анґлійський писменник, Ралф Коннор (Др. С. В. Ґордон), котрий був предсідателем віча, сказав: „Ваша демонстрація тронула мене до глибини серця. Ваш протест має почути Канада від Атлянтику до Поцифіку і мені соромно було би за мій нарід, якби він однодушно не упімнувся за рідню своїх українських співгорожан, котрі в Галичині терплять такі страшні надуживання зі сторони Поляків. Справедливість мусить бути зроблена для Українців і Британська Імперія догляне того, щоб Українцям в Галичині сталася справедливість.

Коли піддано під голосованрезолюцію, тисячі Українців станули на ноги. Лишилось сидячих **трох Поляків,** як се можна було бачити з підвисшення. Др. Ґордон обернувся до тих Поляків і спитався прямо: **„То ви не хочете, аби було зроблена справедливість для Українців в Галичині?"** Тоді два Поляки піднеслись на ноги, але третій Поляк не піднявся, бо він не піднятися... Таки справді не міг піднятись.

Кажуть, що Поляки збирають фонди, щоби спровадити сюди до Виннипеґу армію Галлера, і тоді уладять контр-демонстрацію проти Українців.

Після докладного обчислення демонстрація Українців була одну і вісім десятих милі довга. В поході взяло участь понад десять тисяч людий.

Я ще не чув, аби два ріжні гимни — український і анґлійський — були відспівані з такою силою і чувством.

Ся маса народа в українському поході зробила на мене враженнє, котре ніколи не затреться.

Ми ніколи не здавали собі справи з того, що в Канаді є таке велике число Українців.

Я ніколи не бачив такого порядку і такого релігійного почуття однодушности, як на українськім масовім вічу.

ПІДКАРПАТСЬКА РУСЬ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

—o—

З ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ.

II.

Руська хліборобська партія.

(ад) Найсильнійшою партією, що найбільше запустила в народ коріння й тим самим має найкращі вигляди на будуче, є партія руська хліборобська. Заснована вона в падолисті 1918 р. в Густі, а 25. червня 1920. перенесено управу партії до Ужгороду.

Через те, що партія носить тут прізвище „бращайківської, належить приглянутися до особи д-ра Михайла Бращайка, теперішнього секретаря партії.

Д-р. Михайло Бращайко, адвокат, походить із дякоучительської семії з під Густу. Університет покінчив у Колошварі в Семигороді, а один семестр в 1908. р. був на віденському університеті, де належав до українського студентського товариства „Січ", що саме тоді святкувало 40-літні роковини свого заснування. У виданому тоді з тої нагоди „Альманаху" появилася й статя Михайла Бращайка:. „Декілько слів за угро-руське просто народне життя і поезію". За мадярських часів вів адвокацьку канцелярію в Густі. По листопадовім погромі вже 9. листопада 1918. принимає гутська городська рада постанову про прилучення до України — за ініціятивою Д-ра -М. Бращайка. Дня 10. грудня 1918. р. виносить т. зв. марамароська рада в Сигоші, яко головою вибрано д-ра Михайла Бращайка й яка була представницею цілої марамароської Жупи з столицею Сигошом. Таку саму постанову виносить 21. січня 1919 р. Центральна Руська Народна Рада в Густі, що була вже представницею всеї Підкарпатської Руси.

Від Ради цеї їде делеґація, зложена з дра Михайла Бращайка, Евгена Пузи, Бойка, Івана Келемена й Кирила Прокопа до Станиславова до Української Національної Ради З. О. У. Н. Р. Делеґація представляє прохання закарпацького українського населення приняти його під українську владу. Та сама делеґація мала їхати до Київа, але що там становище було непевне, зима була важка, комунікація трудна, то делеґація скористувалася нагодою, що в Станиславові були саме тоді представники київської влади (Севрюк, Галачан і ин.) й передала через них меморіял у справі прилучення Закарпаття до України.

На жаль обидві українські влади не могли дати майже ніякої допомоги й ця частина українського народу, що почала була допіру національно воскресати, зосталася засуджена на власні сили. Прийшов большевицький переворот, потім частину території, заняли Румуни, частину Чехи.

По злученні цілої території в червні 1920. переносить як згадано — М. Бращайко центр руської хліборобської партії до Ужгороду й працює як редактор орґану партії „Руська Нива" з половини липня, а від 4. падолиста 1920. як партійний секретар.

Людина зрівноважена, консеквентна, незвичайно ніжної вдачі, а найважнійше некористолюбива, що дуже відріжнює його від меркантильних земляків.

Як адвокат робить бідним без розголосу, богацько справ даром, часом ще й на стемплі докладає. Нігде й ніколи не відрікається своєї української орієнтації.

Побіч нього в управі партії стоять: його брат, Др. Юлій Бращайко, голова декілька тутешніх товариств, сильна індивідуальність, але більше економічний діяч (директор одинокого тут руського, Подкарпатського Банку") як політик, дальше згадуваний вже о. Августин Волошин, редактор „Свободи" (призначена для духовенства), автор всяких оповідань, статей тощо на народній мові ще з давних мадярських часів. Сам досвідом дійшов до переконання, що тутешня мова й культура, це тільки галузка великого українського пня. І „Свобода" (виходить двічи на тиждень) гостро нападає на прихильної московської орієнтації та прихильників автохтонства, які хочуть для пів міліонового народу творити окрему мову й культуру.

Загалом хліборобська партія на скрізь селянська. З інтеліґенції належать до неї тільки свідомі — ті, що мали змогу наглядно переконатися про життє затність українского народу. Ще перед завереннямвиїмкового стану, заложила партія в 67 громадах свої партійні комітети (вся автономна Підкарп. Русь має до 430 громад). Через виїмковий стан не можна вести дальшої систематичної освідомлюючої та орґанизаційної праці.

Для характеристики становища партії в справі мови подаю резолюцію екзекутиви з 20. січня 1922. (подаю не зміняючи мови):

„Екзекутивний комітет за задачу партії в языковій справі уважає: Перевести, чтоби на автономной Подкарпатськой Руси урядовим языком школ і всіх просвітних інституцій признав сойм наш руський (малоруський) язык.

Граматику й правопись уважає партія чисто фільольоґічним науковим звіданьом (питання), в якому рішити званної до того, розуміючіся люде, язикознавці.

Правила граматики, як інструктивної науки языка, зависять честь од фактов й натури живого говореного языка, а ніколи од програм політичних партій, які часто переміняються.

Єсли однакож дакотра партія оспорювалаби свободу сього природного і наукового розвитку нашого языка, — обусловлену славистами і навіть самою петроградскою академією наук і по приміру централістичної і насильної политики розпавшоїся Росії, використаючи недостаточну оріентацію нашого населення нашого в языкознавстві — хотілаби навязати на нас неодповідні там правила, форми і слова, языка великоросов, партія наша в таких домаганях буде видіти ренегацію й знаду народности та проти такого рода експериментацій як найрішучійше виступати, бо без народного языка культурноє поднесенє народа немислиме, а без народної культури чекає наш народ неминуча смерть".

Резолюція ця — якої автором є певно о. Волошин — говорить за себе. Мушу однак додати, що терміну „малоруський" ужито тут лише для близщого пояснення слова „руський", під котре через переписання на „русскій" можуть підшиватися й кацапи. — Як сказано, партія стоїть на українській орієнтації, але самої назви, „український" не хоче перед виборами до сойму заводити, щоби не вводити замішання серед і так несвідомого національно населеня. Бо проти українства поширили кацапи і русофільські чеські партії стільки наклепів та всякої гидоти, що треба богато праці, щоби це все знищити.

Як на примір укажу лишень такий примітивний засіб кацапської боротьби проти українства. Коли кацапи йдуть в народ, що говорять очевидно мовою українською. Але кажуть, що вони говорять по „русски", „великорусски". А на російску мову, якої народ, за виїмком тих, що були в російському полоні не розуміє, кажуть, що це саме й є мова українська (чи як вони відливо звуть „вікраїнська"!) І буває такий випадок:

Їде Москаль із викладом в село, де-як його запевнюють —живуть самі „русскіе", село православне (це інтентифікується ту з кацапством — про що пізнійше). Говорить-говорить, очевидно по московськи, аж раптом із авдиторії йому гукають: „Говоріть по руськи, по нашому, ви нам по вікраїнськи не говоріть!" І Москаль виклад мусить перервати.

Такі відносини змушують і хліборобську партію в першій мірі прямувати до культурного піднесення народа, головно селянства, та національного освідомлення. І партія робить це в звязку з культурними інституціями, головно товариством „Просвіта".

ПОЗІР! CARTERET, N. J. ПОЗІР!

Бр. св. Арх. Михаїла, від. 209 У. Н. Союза в Картерет, Н. Дж., устрою̀є **ВЕЛИКИЙ БАЛЬ в суботу, 6. мая 1922** в Кішовій гали. Початок балю точно о годині 7-мій вечер.. Тикет на баль для мущин 35 цнт., женщинам вступ вільний. Запрашаємо на сей баль всіх як місцевих так і з околиці. Прийдіть всі а певно не пожалуєте, бо музики буде дуже гарно пригравати, так що певно кождого вдоволить. За добру забаву і чесну обслугу ручить КОМІТЕТ.

101-02

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ В НЮ ЙОРКУ І ОКОЛИЦИ!

Заходом **Тов „Вільність в Америці"** при співучасти тов. „Жіноча Громада" відограється **„ХМАРА",** драма в 5-ох діях А. Л. Суходольського **в неділю, дня 7. мая 1922** в Українськім Народнім Домі, 217-19 East 6th Street, New York, N. Y. Початок о годині 7-ій вечером. Каса отворена від год. 6. вечер. Вступ $1.00, 75 і 50 цнт. Гікети можна набути наперед в т. Левкова, 221 Іст 6-та улиця. На представленню буде приниматися нових членів до товариства без вступу, а до У. Н. Союза після статута. Проситься всіх Українців з Ню Йорку і околиці прибути на це так гарне представлення. По представленню Баль до пізна в ночі. За добру забаву ручить — КОМІТЕТ. 02-03

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Володимир Кашицький, Аллентавн, Па. — З фотоґрафій, які були поміщені в аллентавнській місцевій ґазеті, не дасться вже зробити нових відбиток на нові кліші („кати"). Вони вийшли би дуже слабі, майже зовсім невидні. „Свобода" радо помістить українські ілюстрації з наших громад, але під двома умовами: 1. або громада пришле нам готову клішу („кат") до поміщення; 2. або пришле оріґінальну **фотографію** і гроші на зроблене кліші (кілька долярів; сума залежить від величини кліші).

„Свобода" не має фондів на ілюстрації і длятого не містить ілюстрацій. Як одна громада чи одно товариство покриє видаток одної кліші, то се для неї маленький видаток, але якби „Свобода" покривала кошти клішів для всіх громад і товариств, то се був би завеликий кошт.

ПОЗІР! NEWARK, N. J. ПОЗІР!

Заходом **Укр. Просвітного Товариства Тернопільщина,** буде виставлена дуже гарна драма в 3-ох діях **„ДВІ ЖЕРТВИ ЗА ВІРНУ ЛЮБОВ" в суботу, дня 6. мая 1922 р.** в Українській Робітничій гали, 57 Beacon Street, Newark, N. J. Початок о годині 7-мій вечером. Вступ на галю 50 і 40 цнт. **По представленню баль** на котрім буде приґравати Українська Орхестра під проводом Теофіля Савіцького, як також буде добірний напиток і смачна перекуска. Проситься шановну публику до участи в цім представленню і бали, а певно непожалуєте, за що ручить — КОМІТЕТ. 01-03

Половина чистого доходу на поміч Рідному Краеви.

ВЕЛИКДЕНЬ В КИЄВІ 1920 Р.

(Із записника).

Збудив мене радісний гомін соток дзвонів у всіх церквах і храмах Києва.

Понад містом „грав рояль" — як каже один поет. Серед гомону великих дзвонів, срібного дзенькоту дзвінків на дзвіницях передмість, понуро, поважного стогону дзвонів св. Софії, вибивався своєю силою і милозвучностю велитень дзвін Печерської Лав.

Я одягнувся, вибіг на улицю Столипіна, відтак на Софійську площу.

Перед дзвіницею церкви св. Софії я побачив гурток галицьких Стрільців. Вони різко відріжнялись від інших червоноармійців своїм одностроєм мовою.

До Стрільців приступив дзвонар і, кланяючись чемно, почав просити:

— Товариші! Ходіть, поможіть дзвонити! За царських часів салдати все дзвонили на Воскресеніє!

Стрільці усміхнулись, а один десятник відозвався:

— Ходім, хлопці! Це мабуть перший раз дзвонити-ме Галицьке Військо на дзвонах храму св. Софії!

Стрільці жваво побігли горі сходами і за хвилину загомонів великий дзвін; розсипались срібні звуки малих дзвінків, порушених рукою синів Карпат і Галицького Поділля, рукою вигнанців з рідної землі.

Я увійшов до церкви. Свячення пасок давно скінчилось. Відправлялася Служба Божа в українській мові.

Я перший раз почув богослуження в рідній, народній мові з уст священика, члена товариства „Церков жива", яке укзаїнізувало церкви.

В церкві було богато Галичан. Як дивно вражає нас слова тайни, виголошені в народній мові: **„Прийдіть і пийте, се є кров, яку я розлив за прощення ваших гріхів"**.

Підчас богослуження відвідали ми домовину князя Ярослава Мудрого у бічній келійці храму. Як богато говорив цей білий мармуровий камінь, що сотки літ беріг тлінні останки володаря Руси. Скільки настрою крив у собі момент, коли підчас читання напису на стіні брязкнув мій баґнет, баґнет галицького старшину, об холодний мармур домовини князя...

— За князем. Ярославом плакав весь нарід і вся руськая земля, — читав я дрожачим голосом.

* * *

— Чи чули ви? Кадра Усусусів (Українських Січових Стрільців і начальна команда приїхала з Козятина! — шепнув мені товариш і ми, не докінчивши богослуження, побігли на стацію зустрічати Усусусів, які вже стояли у ваґонах кілька днів. **Хотілось бачити тих, що зміряли поля від Мукачева по Київ, засіявши їх могилами...**

Далеко за головною стацією я побачив „ешалони" з написю: **„Червона Українська Галицька Армія"**.

Біля ваґонів проходжувалися Стрільці, старшини. Дехто з них вже надів червону звізду; дехто носив тризуб.

Я зустрів знайомих товаришів, між ними трох братів Б. із В. Від них я довідався, що кіш УСС. лишається в Києві; що старшини йдуть на курс червоних командирів.

Між Стрільцями був замітний дивний настрій і втома.

Дехто говорив тихцем про Павленка, Шепеля. Кружляли вісти, що Петлюра заняв Винницю з союзниками. У вартість союзу не вірив ніхто; власні сили за слабі; невдоволення було замітне скрізь...

— Ось пійшов Порайко! — кликнув хтось і я бачив, як старшини з ненавистю гляділи вслд за сим командантом Галицької Армії.

Я довідався також, що в дорозі до Києва кількох старшин втікло до повстанців, а дехто думає втікати з кримських касарень.

Оповідаючи се все, старшини оглядались навкруги. Брат боявся брата і не довіряв йому. Серед Стрілецтва було богато приклонників радянського уряду, при якого помочі надїлись осягнути свою мету.

Важка атмосфера висіла над недобитками. Дезорієнтація, зневіра і безрадність, разом з тим щире бажанне служити за всяку ціну ідеї визволення Батьківщини.

Конфлікт дозрівав і все вказувало на те, що катастрофа недалеко.

Я вертався Хрещатиком додому.

На мурах агітаційні плякати проти польського характеру.

На одному мурі побачив я

велику карикатуру Петлюри. Він клячить побожно в козацькому шлику, а над ним стоїть грубий шляхтич у мацеївці і благословить його. Під картиною напис: „Польща виряжає Петлюру в похід на Київ".

По улицях годні міщани колишні буржуї, і селяне що йдуть до Печерської Лаври. Всі вони проклинають війну, дорожню, нарікають і на Петлюру і на совети та турбуються тільки тим, де купити соли і нафти.

* * *

Блукаю улицями.

— Чи чули ви? Петлюра йде на Київ! — шепче якийсь робітник до другого.

Другий робітник показує на свою долоню і говорить.

— Петлюра побачить тоді Київ, як на долоні виросте волос! А як здобуде Київ, то на кілька днів; розлиє ще один потік крови і втече.

На вікна одного дому на третьому гповерсі посідало кількох червоноармейців і. спустивши ноги на улицю вигукують, що аж гомін іде:

— Ето будет последний і рещітельний бой! В інтернаціонале возстанет род людской!

Якась бабуся дивиться на се: хитає вдоволено головою і говорить до старого, бородатого візника:

— Гай, гай! Хто би був сподівався! Таж в тому домі, де вони співають, мешкав князь!

— Минулось! — відповідає флеґматично візник і де далі.

Переулком ведуть двох арештованих галицьких старшин. Сумно стає на душі, дуже сумно...

Був вечір. Мовкли голосні гомони дзвонів; втихав гамір, великого, прегарного Києва; але не втихав гамір і розмова над береґами широкого Дніпра, на горі св. Володимира.

Крівавою пожежою сходив місяць, лиючи каскади багряво світла на Дніпрові хвилі...

Замовкли дзвони... Але гень, гень далеко понад нДіпро линули тихі акорди дівочих пісень:

„Зажурилися Галичанки
Та на тую зміну,
Що відходять Січовії
Та на Україну...
Хто вас поцілує..."

— Гу, гу, гу...! — загреміла десь глухо гармата, там як Фастів, чи Біла Церква.

— Повстанці! — крикнула моя товаришка Т. і сплеснула в долоні.

Олесь Бабій.

ЯК НІМЦІ „ВІДСТУПАЮТЬ" ГОРІШНИЙ ШЛЕСК.

Вже цілий рік ведуться німецько-польські переговори в справі передачі Полякам признаної їм частини Горішнього Шлеска, а й досі ще справа не покінчена. Про „готовість" Німців відчать часті їх замахи, тайні орґанізації зі складами зброї і т. п., чого дуже бояться Поляки, тимбільше, що аліянтські війска мають незабаром опустити плебісцитовий терен.

Ось образок, який свідчить, як Німці „приготовляються" до евакуації: Французькому командантови донесено, що на цвинтарі між Ґляйвіц і Сосніц находиться закопана амуниція. Пійшла туди сотня французьких жовнірів і стала добуватись до пивниці під каплицею, де була зложена зброя. Та тількищо отворено двері до льоху, як наступив страшний вибух, від якого згинуло на місці 13 Французів, а 12 втікло з ранами по цілому тілі. Се Німці навмисне умістили міну так, що по отворенню дверий вона мусіла вибухнути. Сила вибуху була така, що частини розірваних тіл порозлїталися на віддаль 100 метрів від каплиці.

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОДІЛ УКРАЇНИ

Як подають з Харкова, В. Ц. И. К. поручив „наркомвнуділу" виробити проєкт нового адміністративного поділу України.